

Kulturellt medvetet agerande

David Bergman

Försvarsmaktens ledarskaps- och pedagogikenhet - FMLOPE

Rapport nr 1

September 2014

FMLOPE

Med utgångspunkt i krigsförbandens verklighet leder FMLOPE Försvarsmaktens utveckling av ledarskap och pedagogik.

Rapport

I rapportserien redovisar vi material vilka är ett resultat av olika arbeten vid FMLOPE. Vi väljer att göra detta i ett enkelt format.

Syftet med de rapporterna varierar från underlag för enskilda reflektioner till rent utbildningsmaterial.

Pallas Athena

Vishetens och krigets gudinna i grekisk mytologi.

Kulturellt medvetet agerande

En grupp soldater befinner sig på besök i en avlägsen by. Just detta område har varit relativt förskonat från konflikten och hotbilden är låg. När gruppen gör avsittning på det lokala torget samlas naturligt många nyfikna för att beskåda och samtala med de svenska soldaterna. Man vet att lokalbefolkningen är ovana vid besök och att se folk med annan etnicitet.

Gruppchefen känner i gyttret av människor hur någon greppar om pistolen i lårhölstret och slår reflexmässigt handen bakåt. Slaget träffar en pojke som fingrat på pistolen. Pojken faller baklänges av slaget och blir sittande tyst av förvåning. Samtalen avstannar, det blir helt tyst. Allas blickar riktas på gruppchefen och pojken. Gruppchefen skäms över att ovetande ha slagit ett barn. Han är rädd att situationen ska bli våldsam och låter handen ligga kvar på pistolens kolv.

Tystnaden bryts av att en stor man lyfter upp pojken i armen och börjar slå honom. Ledaren i byn kommer fram till gruppchefen. Han ber tusen gånger om ursäkt att de blev utsatta för stöldförsök. Som gäster står de under beskydd. Han lovar att pojken ska bestraffas enligt deras seder.

Byledaren säger något till den store mannen. Tolken översätter det som en instruktion att ”ge igen”. Gruppchefen berörs illa av att se en vuxen man slå ett barn. Han undertrycker sin första impuls att med våld avbryta misshandeln av pojken. Han lägger sin hand på mannens underarm när denne måttar ett nytt slag. ”Jag tror pojken har lärt sig en läxa”, säger han lugnt, ”Vi tog inte illa upp.” Tolkens översättning får den store mannen att nickande slappna av och släppa pojken.

Gruppchefen erbjuder att låta sin sjukvårdare titta på pojken medan de sätter sig och pratar. En av soldaterna tar fram en fotboll och inleder en match längre bort för att hålla folket borta från mötesplatsen. Mötet genomförs med gott resultat och man får den information man sökte. Gruppen lämnar byn med god stämning från båda parter.

Synen på till exempel stöld, gästfrihet, våld och barnuppfostran kan variera mellan kulturer. Vid flera tillfällen hade händelsen kunnat utvecklas annorlunda inom olika kulturer. Vilka kulturella faktorer tror du påverkade händelseutvecklingen för soldaterna och hur hade det kunnat gå annorlunda?

1. Varför kulturell medvetenhet?

Du är soldat eller sjöman. I ditt arbete företräder du inte bara ditt förband och din försvarsgren utan även ditt land och ibland internationella organisationer. Det gemensamma arbetet från så många olika aktörer är ofta vad som ger den gemensamma styrka och mångfald som krävs för att lyckas i de skiftande och komplexa miljöer där militära insatser är nödvändiga.

Militära förband är idag mer och mer beroende av civil befolkning i insatsområdena för att lösa sina uppgifter. Förståelse för lokala seder och språk är avgörande för att kunna förstå och kommunicera med allierade eller för att kunna överlista och besegra en motståndare.

Det är en relativt liten del av den militära personalen vars huvudtjänst innebär samtal och samverkan med lokala aktörer. Men i stort sett alla soldater kommer under sitt arbete att komma i kontakt med andra människor och kulturer, då uppgifter ofta löses i närhet till lokalbefolkningen.

De organisationer, grupper och individer vi kommer i kontakt med har ofta en annan historisk bakgrund och har haft skilda förutsättningar att leva sina liv. De har en kulturell bakgrund som skiljer sig från vår egen och, som en följd av detta, ibland annorlunda attityder, värderingar och beteenden. För att samarbeta effektivt underlättar det att ha en djup förståelse för en målgrupps kultur och subkulturer, det vi brukar benämna kulturell medvetenhet. Det är dock inte medvetenheten i sig som leder till framgång, utan förmågan att omsätta den i praktiken – att förstå hur militära operationer påverkas av de kulturella faktorerna och att ha ett kulturellt medvetet agerande.

En överfokusering på betydelsen för kulturell medvetenhet gör att vi ibland ser det som den enda faktorn för framgång i ett område, vilket självklart inte är fallet. Det är bara dugliga officerare, soldater och sjömän som skapar militär framgång. Men att dessutom förstå hur den kulturella kontexten påverkar samhället runt omkring och arbetet som genomförs kommer med stor sannolikhet att öka effekten av militära insatser.

Många läroböcker i kulturell medvetenhet fokuserar på vad du inte får göra och målar upp kulturella skillnader som oöverkomliga. Detta är inte bara felaktigt utan även farligt. Att se kulturella skillnader som hinder eller absoluta regler som måste följas kan resultera i en rädsla att kommunicera som försvårar vårt arbete. I denna bok kommer vi istället att fokusera på att vi alla är människor, mer lika än olika, och presentera kulturen som en lins genom vilken vi ser verkligheten. Detta kommer att ge dig ett väl grundat förhållningssätt när du i ditt arbete möter människor från andra kulturer.

2. Människor är människor

Alla människor är födda lika, inte bara i värde och rättigheter utan även i hur vi fungerar som tänkande varelser. Det absolut viktigaste att komma ihåg är att de vi möter världen över är människor – precis som du och jag.

Vi är alla samma biologiska varelser, delar en genetisk kod och är byggda på samma sätt. Alla människor delar sociala band och känner en trygghet i familjer, släkter, klaner, regioner och länder. Har vi bara möjlighet att lära oss en sak bör det vara att människor är människor – vi må ha kulturella skillnader men är i grunden alla lika.

Människor är människor vart du än kommer i världen

Vi vill som människor ha en känsla av sammanhang och se på en värld som är begriplig, hanterbar och meningsfull. Detta gör att vi ofta reagerar när vi möter människor i nya kulturer och ställs inför fenomen vi inte tidigare upplevt. När vi ser beteenden vi inte förstår är det viktigt att komma ihåg två saker.

För det första att de kulturella skillnaderna alltid kommer att vara underställda de generella likheterna. Kärlek och omtanke om sin familj är kulturellt universellt, men sättet vi visar det på kan vara kulturellt varierande. Närhelst vi ser en kulturell olikhet kan vi med stor sannolikhet hitta en ännu större likhet. Olika syn på kvinnors ställning i samhället förändrar inte vår kärlek och omtanke om vår familj och trots skilda syner på fysisk tillrättavisning i uppfostran förenas vi i vår önskan om en trygg och säker uppväxt för våra barn.

För det andra, vi kan inte reducera en människa till en kulturell stereotyp. Alla vi möter är individer med unik uppväxt, utbildning och erfarenhet. Vi kan inte reducera dem till en kulturell stereotyp. Vi kan heller inte döma en hel befolkning efter en persons agerande.

Våra likheter är alltid större än våra olikheter.

Söker du skillnader bygger du hinder – Letar du likheter bygger du broar

En pluton är på väg till en lokal polisstation. Med sig har de en grupp militärpolis. Kartunderlaget är bristfälligt och förbandet stannar för att orientera. Plutonchefen ser plötsligt hur en av militärpoliserna står längre fram i en korsning och samtalar med en lokal polisman. Förvånad, då han vet att individen inte kan det lokala språket, går han fram mot korsningen. När han kommer närmare hör han att militärpolisen, en öppen och social person, med gestikuleringar och klingande göteborgsdialekt frågar efter vägen till polisstationen. Till plutonchefens förvåning verkar den lokale polisen förstå och svarar på det lokala språket, förstärkt med kroppsspråk och gester. Vägbeskrivningen leder dem helt riktigt till polisstationen.

Senare frågar plutonchefen varför militärpolisen agerade som han gjorde. Han svarar oförstående ”Jag såg att han också var polis, det var väl självklart att han visste vägen”. När plutonchefen förtydligar och frågar varför soldaten inte tog med en tolk skrattar militärpolisen bara och säger ”Nu ser du bara problemen”.

Hur kommer det sig att militärpolisen i exemplet lyckades göra sig förstådd även om han inte kunde det lokala språket? Även om han sannolikt hade lyckats kommunicera bättre genom en tolk var han inte rädd att kommunicera och sökte likheter framför olikheter. Att de både identifierade varandra som poliser skapade en gemensam grund och nyckelord, gester och kroppsspråk var i det här fallet tillräckligt för deras begränsade kommunikation.

3. Vad är kultur?

I grunden kommer ordet kultur från latinets *cultura* som betyder odling. Då *natura* är det orörda naturtillståndet är kultur de mönster som människor valt att skapa som skiljer sig från detta. I sociala sammanhang kan det bäst beskrivas som levnadsmönster. Kultur är det sätt vi valt att leva tillsammans. Inom familjer och släkter, regioner och nationer finns invanda mönster för hur vi förhåller oss till varandra.

Det som utmärker en kultur är att dess levnadsmönster delas av andra. Kulturer kan vara små eller stora. Det kan vara en lokal sed hur man bör hälsa eller sättet som en religion valt att se på livets större frågor. Kulturen utgör ett delat levnadsmönster hos en specifik social grupp, inklusive livsstilar, värderingar, traditioner och religiös tro. Allt detta påverkar hur vi förhåller oss till andra människor, företeelser och fenomen.

Huvuddelen av våra kulturella levnadsmönster kommer till oss tidigt i livet. Genom vår uppväxt, utbildning och fostran konstruerar vi tankemönster. En mental programmering av tankar, känslor och möjliga sätt att agera som styr hur vi kommer att uppfatta, tolka och handla i olika situationer. Dessa tankemönster kommer uteslutande från det samhälle vi växer upp i och den uppfostran vi får från dem som står oss närmast. Under livets gång utvecklas och modifieras alltid våra levnadsmönster och vi för dem även vidare till dem som kommer efter oss.

4. Världsuppfattning

Världen över har olika grupper av människor varierande syn på livets större frågor. Det finns alltid frågeställningar som inte har några självklara svar. Det kan gälla vårt mänskliga ursprung, vår tideräkning eller vår tro på något större. Hos oss och de vi möter finns kulturella system som förklarar och beskriver synen på vårt ursprung och syfte med livet.

En stor del av världsuppfattningen är religionen, som i de flesta kulturer spelar en avgörande roll för hur vi ser på världen omkring oss. Inom kulturen styr den ofta hur vi ser på vår tillkomst och vår tro på något större. Den innehåller ofta ceremonier och ritualer som uttrycker vår tro, en etisk kod gentemot varandra och en livsfilosofi. Allt detta bildar en samlad bild och förklaring av världen och vår plats i densamma.

Olika världsuppfattningar kan spänna över flera olika kulturer, vilket ofta benämns som transkulturella religioner eller världsreligioner, eller vara lokala religioner som är specifika för en kulturell eller etnisk grupp eller inom en nation. Exempel på detta finns ständigt runt omkring oss. Det kan vara allt från vår tideräkning och de helgdagar vi firar till de ceremonier som representerar och symboliserar hur vi lever tillsammans som dop, begravningar och bröllop.

Religionen skapar även symboler, platser och händelser som vi värdesätter. För utövarna är detta betydelsefulla delar av vardagen, för övriga utgör det faktorer att ta hänsyn till vid arbetet i specifika områden, med vissa personer eller under särskilda tidpunkter.

Mellan olika kulturer kan det finnas varierande syn på meningen med livet, om vi själva skapar vår egen framtid eller om framtiden är ödesbestämd och vad som händer då vi dör. Men den har i många fall även bidragit till hur vi ser på rätt och fel, hur överträdelser bestraffas och under vilka villkor våld är tillåtet är sanktionerat. Huvuddelen av ett lands lagar, regler och normer går även att återfinna i dess religiösa skrifter och återspeglar världsbilden hos dess befolkning.

En grupp soldater befinner sig ute på fotpatrull då de plötsligt blir beskjutna. De intar skydd och upptäcker att motståndaren skjuter från taket på en religiös byggnad. Soldaterna är överlägsna både i antal och i vapenstyrka.

Religiösa byggnader skyddas normalt av Genèvekonventionen, men då motståndaren medvetet missbrukat det skyddet kan soldaterna möta angreppet med våld. De vet dock att detta är en naturlig samlingspunkt för befolkningen med viktigt symbolvärde. Istället för att besvara elden kvarstannar de i skydd och skickar understöd till den andra änden av bebyggelsen. De egna förbanden får snabbt stridskontakt med motståndaren då denne försöker lämna platsen och dra sig ur området. Striden kan där fortsätta utan begränsningar. Soldaternas val att inte skjuta mot byggnaden kommuniceras till de boende i området. Motståndsmännens agerande ses som okänsligt och förkastligt. Lokala ledare tackar soldaterna för att de respekterade deras religiösa samlingsplats.

5. Var medveten om din egen kultur

I grunden är vi människor alla lika, men olika förutsättningar gör att våra levnadsmönster kan variera kraftigt. Kulturella skillnader, verkliga eller uppfattade, skall och måste få finnas och kommer att vara en faktor så länge vi möter människor från andra kulturer.

Under arbete i andra länder kommer vi ofrånkomligen att upptäcka kulturella företeelser eller beteenden hos lokalbefolkningen som vi anser konstiga eller svårförståeliga. Men dessa kulturella skillnader blir tydliga endast när vi ställer dem i kontrast till vår egen kultur. När vi pratar om skillnader betyder det att vi sätter oss själva som referenspunkt. Att göra detta är naturligt – vi står vår egen kultur närmast – men vi måste vara medvetna om vad det kan innebära.

Att betrakta en annan kultur enbart utifrån sig själv benämns för **ethnocentrism**. Man ser sitt sätt att tänka som rätt och andras som fel. Detta är ofta ett resultat av bristande kunskap och erfarenhet. I vilken utsträckning det sker varierar, men en kulturell medvetenhet måste börja utifrån en medvetenhet om sin egen kultur och hur den yttrar sig.

Känn dig själv – och genom det andra

Om vi noterat en kulturell skillnad kan vi med säkerhet anta att personen vi möter gjort samma observation om oss och vår kultur. Även om vi reagerar starkt på personers beteenden glömmar vi dock lätt att samma personer kan finna vårt beteende som än mer underligt och svårförstått.

Ta något så svenskt som midsommarfirande. Varför klär vi egentligen en majstång i juni och vad är det egentligen vi firar? Är det inte möjligt att en dans runt en fallossymbol och en sång om att vi är små grodor kan ses som konstigt eller svårförklarligt? Hur skulle du förklara det för någon som aldrig upplevt det?

En medvetenhet om en annan kultur måste även involvera en insikt i hur vår egen kultur kommer att uppfattas av dem vi kommer i kontakt med. Man lär känna andra genom sig själv. En metod i taktiken är att vända på kartan och försöka tänka som motståndaren. Detta fungerar även i möten med andra kulturer. Försök sätta dig in i din motparts situation och se världen med hennes ögon. Vilka behov, motiv och faktorer påverkar henne? Förmodligen blir då personens agerande enklare att förstå.

Inför en operation frågar en soldat från en annan nation sin svenske motsvarighet om flygunderstöd. Den svenske soldaten vet att det är högst osannolikt men vill i alla fall försöka och inte omedelbart ge ett negativt svar. Han svarar mannen "Jag ska se vad jag kan göra." Motparten tolkar detta som ett löfte att flygunderstödet kommer att finnas på plats.

Kommunikation bygger ofta förväntningar. Ibland är vi dock ovetande om att hur vi uttrycker oss kan tolkas tvetydigt. Ibland kan våra språkliga uttryck tolkas på flera sätt och i värsta fall leda till missförstånd. Kan du komma på fler än uttrycket i exemplet?

6. Sök enkla förklaringar

Vårt omdöme fördunklas ibland av att vi förväntar oss kulturella skillnader. När vi möter människor i ett annat land och ser beteenden vi inte tidigare sett är det frestande att förklara dessa som stora kulturella skillnader som vi omöjligt kan förstå. Att kulturella skillnader finns är naturligt, det är en följd av de skilda förutsättningar under vilka vi levt våra liv, men att överfokusera kan få stora konsekvenser. Ofta finns det enklare förklaringar och lösningar på de situationer och problem vi ställs inför.

En överfokusering på kulturella faktorer gör att vi lätt ser skillnaderna som större och mer oöverkomliga än de i själva verket är. Det beror på den mänskliga försvarsmekanismen att bortförklara det vi inte fullt förstår. Det är enklare att måla upp skillnader som oöverkomliga än att försöka förstå och överkomma de små skillnader som finns. Att istället leta efter likheter leder oftast till att vi lättare kan ta till oss de kulturella skillnaderna.

Kultur blir ibland även en syndabock för mänskliga beteenden. Man hör ibland frustrerade kommentarer som "Det ligger i deras kultur" eller "De vill inte hjälpa sig själva". Men allt är inte kultur och huvuddelen av mänskliga beteenden är universella och delas över världen. Ett exempel är lögn. Att öppet ljuga någon rakt i ansiktet är självklart både förkastligt och okänsligt, och om vi kontinuerligt blir utsatta för det i ett insatsområde är det frestande att

tillskriva det som en effekt av deras kultur. Men en giltig fråga är: finns det någon kultur där det är accepterat att ljuga någon rakt i ansiktet? Om ett tabu eller ett okänsligt agerande delas mellan kulturer är det inte ett kulturellt utan ett mänskligt problem.

Enkelhetsprincipen Occams rakkniv säger att vi inte behöver leta efter komplicerade lösningar om det finns en enklare förklaring med färre antaganden. I vissa länder sitter man till exempel på golvet och äter med händerna. Vi kan försöka förklara detta som en stor kulturell skillnad med flera invecklade anledningar, eller så kan vi välja en enklare förklaring; de är väldigt fattiga och har aldrig haft råd med möbler eller bestick. Vi behöver inte leta komplicerade kulturella förklaringar när enkla historiska anledningar är tillräckliga.

I vilken utsträckning ett kulturellt fenomen behöver förklaras beror även på vad din uppgift är. Om du förväntas sitta med dem som gäst har det i exemplet en mindre konsekvens. Det betyder att du också får sitta på golvet under mötet. Om det endast är något du observerar genom fönstret på ditt fordon behöver du oftast inte söka någon förklaring alls. Då ett kulturellt fenomen inte påverkar dig kan det räcka med att acceptera skillnaden och fortsätta lösa uppgiften.

Det kommer alltid att finnas olikheter mellan människor. Dock kommer dessa aldrig att helt förändra den värld du möter. Se kulturen som en lins genom vilken du betraktar människorna runt omkring dig. När du anar en kulturell skillnad, leta efter enklare och mer vardagliga anledningar framför djupa kulturella skillnader.

7. Var artig och vetgirig

Du är soldat eller sjöman, företrädare för ditt förband och ditt land, som kommer att möta olika kulturer medan du löser komplicerade och ibland farliga uppgifter. I ditt arbete kommer du med stor sannolikhet att möta personer med andra levnadsmönster än du själv. Att möta människor från en annan kultur kan vara ett minne för livet och något som visar intresse för personerna vi skall hjälpa och deras vardagliga problem.

En vanlig missuppfattning är att vi alltid måste anpassa oss, och att kulturella överträdelser kan få katastrofala konsekvenser. Det finns stora faror i att utan eftertanke ta efter seder och bruk från en annan kultur. Att anpassa sig behöver inte alltid vara fel, men vi bör komma igång att gränsen mellan att vara känslig och okänslig för kulturella skillnader är lika tunn som gränsen mellan att vara känslig och överkänslig för dem. Ibland försöker soldater till exempel ta på sig lokala kläder eller att låta hår och skägg växa ut i syfte att bättre smälta in bland lokalbefolkningen. Sådana åtgärder har ofta ett gott syfte men kan ibland vara kontraproduktiva. För att tydliggöra kan vi dra ett exempel till sin spets med en omvänd situation, att en soldat från ett annat land kommer till Sverige för att besöka ditt förband. Då han kommer in i rummet har han hedrat den starka svenska landsbygdsrörelsen och bär en färgglad folkdräkt från Medelpad, han uttrycker sin beundran för Volvo och Ikea och frågar om ni kan fika en knäckebrödsmacka med Kalles kaviar på. Därefter framför han sitt ärende. Skulle du tolka detta som ett oerhört kulturellt medvetet agerande som ger honom större trovärdighet eller skulle du mest uppfatta det som skrattretande eller till och med misstänksamt? Förmodligen det senare.

I grunden bör du vara medveten om och stolt över din egen kultur. Visa förståelse och hänsyn för de du möter men var inte för försiktig att samtala om, eller för ivrig att anpassa dig efter, kulturella fenomen. Ingen kulturell utbildning ersätter artighet och förtänksamhet. Det finns oftast få kulturella dödssynder eller förbjudna samtalsämnen. Du tar förmodligen av dig skorna då du besöker nya bekanta och du bör göra detsamma, i minsta fall erbjuda dig, då du besöker någons hem eller en allmän mötesplats i ett annat land. Är man osäker uppskattar förmodligen motparten att du frågar. Att våga fråga är den absolut enklaste metoden för att undvika att göra fel.

Var vetgirig - Våga fråga

Dina förpliktelser är i första hand mot den uppgift du givits och den gruppen i vilken du tjänstgör. Du skall också alltid visa respekt för lokalbefolkningen i ett land - du är där för att hjälpa dem - och respektera rådande seder och bruk. Detta betyder dock inte alltid att du skall förändra ditt beteende. Du är gäst i ett annat land men skall i första hand lösa en militär uppgift.

Kulturell medvetenhet ska inte ses som statiska regler utan som ett förhållningssätt gentemot dem vi möter i vår yrkesutövning. Grundstenarna i detta förhållningssätt är artighet och kommunikation. Att vetgirigt fråga och visa intresse för människor och deras kultur skapar oftast en god kommunikation. Tillsammans skapar detta förhållningssätt bättre förutsättningar för dig och ditt förband att lösa era uppgifter på bästa sätt.

Det har varit stora översvämningar i ett område. Många samhällen ligger naturligt nära vattendrag. Svenska soldater kommer till en av de värst drabbade byarna där vattenmassorna har sköljt bort stora delar av husen. Efter att snabbt utvärderat situationen kan de i samarbete med en civil hjälporganisation leverera tält. De känner sig nöjda och lämnar byn.

Senare samma vecka besöker de på nytt byn. De upptäcker till sin förvåning att inget hänt och att människor fortfarande sover på marken. Tälten man levererat tidigare syns inte till. Efter en stund kommer det fram att byborna sålt dem för att få pengar. Byborna frågar om de kan få fler. Officeren blir rasande och tycker byborna är otacksamma och tänker kortsiktigt.

Efter en stund sätter de sig ner och en av de äldre männen förklarar. Deras mest akuta behov är inte husrum. Klimatet är varmt och det går utmärkt att sova i allmänna utrymmen eller utomhus. Deras akuta problem är mat, de har förlorat sina livsmedel och har inga pengar att köpa nya. Pengarna för tälten gav dem tillräckligt för att klara de akuta behoven. Om de dessutom fick fler som de kunde sälja skulle detta hjälpa dem ännu mer. De frågar om fortsatt hjälp.

Den svenska personalen inser att de tolkat situationen för mycket utifrån sina egna ögon. Från en annan civil hjälporganisation får de löften om att ris kan levereras. Efter ytterligare samtal med byn fastställs denna lösning är den bästa för situationen.

Begreppet etnocentrism betyder att man tolkar något utifrån sin egen kultur och sina egna värderingar och tankesätt. Man ser sitt sätt att tänka som rätt och alla andras som fel. Detta är ofta ett resultat av bristande kunskap och erfarenhet. En metod i taktiken är att vända på kartan och försöka tänka som motståndaren. Detta fungerar även i möten med andra kulturer. Sätt dig in i hur du tror att motparten uppfattat soldaterna i berättelsen och varför de agerade som de gjorde.

Referenser

Geertz, Clifford: Religion as a Cultural System. I Anthropological Approaches to the Study of Religion. Red. Banton, Michael. pp. 1–46. ASA Monographs, 3. London: Tavistock Publications. 1966

Hofstede, Geert: Culture's Consequences, Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations, Thousand Oaks CA: Sage Publications, 2001

Klein, Helen: Cognition in Natural Settings: The Cultural Lens model. In M. Kaplan ed., Cultural Ergonomics. Advances in human performance and cognitive engineering research. Vol. 4, pp. 249-280, 2004

Lamb, Christopher: Review of Psychological Operations Lessons Learned from Recent Operational Experience, National Defense University Press, Washington, D.C. 2005

Markóczy, Livia: Are cultural differences overrated? Financial Times, 26 July, 1996.

Rhoads, Kelton: The Culture Variable in the Influence Equation, i Taylor, Philip & Snow, Nancy (Red): Routledge handbook of Public Diplomacy, Routledge 2008

Smith, Peter: Cross-Cultural Studies of Social Influence. I The Handbook of Culture and Psychology, Oxford University Press, 2001

Salmoni, Barak, Holmes-Eber, Paula & Mattis, James: Operational Culture for the Warfighter: Principles and Applications, Center for Advanced Operational Culture Learning, Marine Corps University Press, Quantico 2007

Sumner, William: Folkways. Boston: Ginn and company, 1906

UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity, Adopted by the 31st Session of the General Conference of UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organizations), Paris, 2 November 2001 (publicerad 2002)

Weinberg, Julius: Ockham, Descartes, and Hume: Self-knowledge, substance, and causality, The University of Wisconsin Press, Madison 1977

Om rapport nr 1

Kulturellt medvetet agerande är i första hand skriven för svenska soldater och sjömän på olika nivåer som förbereder sig för internationell insats. Den kan också vara ett stöd för de som vill öka sin kulturella medvetenhet i andra sammanhang än de rent militära.

Försvarsmakten löser idag ofta uppgifter i internationella miljöer och i samarbete med förband från andra nationer. De människor vi möter kommer ofta från en kultur som varierar från vår egen. Att förutom sina militära kunskaper och färdigheter också förstå den kulturella kontexten i vilken man arbetar kommer med stor sannolikhet göra det lättare att förstå och kommunicera med allierade eller överlista och besegra en motståndare.

Denna skrift ger soldater och sjömän en grund för just detta. På ett lättförståeligt sätt förklarar den begreppet kultur ur en militär kontext, påpekar vikten av att vara medveten om sin egen kultur och att inte vara överkänslig för skillnader. Den understryker även att det inte är "medvetenheten" i sig som vi är intresserade av, utan alltid hur de kulturella faktorerna påverkar våra militära operationer och hur vi ska hantera dem genom ett kulturellt medvetet agerande. Materialet har under 2012 nyttjats i mindre omfattning vid utbildning av Afghanistanstyrkan samt undervisning vid Militärhögskolan med gott resultat.

Om författaren

David Bergman är kapten i armén och försvarsmaktsdoktorand i psykologi. Han är även litteraturvetare och författare. David Bergman har erfarenhet från utlandstjänst på Balkan och Afghanistan.

Han har på uppdrag av Försvarsmaktens Pedagogik- och Ledarskapsenhet skrivit Kulturellt medvetet agerande.

Försvarsmaktens Pedagogik- och Ledarskapsenhet, Box 516, 301 80 Halmstad
www.blogg.forsvarsmakten.se/fmlope